

ਕੇਹਰੂ ਦਸ ਨੰਬਰੀਆ

ਸ੍ਰ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਨਾਟਕੀ ਰੂਪਾਂਤਰਣ

ਪਾਤਰ

ਕੇਹਰੂ

ਅਨੈਤੀ

ਮਾਸੀ

ਕੇਹਰੂ ਦਸ ਨੰਬਰੀਆ

(ਪਰਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛੇੜ ਰਿਹਾ ਏ, “ਮਾਸੀ-ਮਾਸੀ।” ਮਾਸੀ ਤੌੜਾ ਲਏਂਗੀ-ਮਾਸੀ ਚੂਰੀ ਖਾਏਂਗੀ-(ਤੇ ਫੇਰ ਕੇਹਰੂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ) ”ਉਏ ਜਾਂਦੇ ਓ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਮਾਸੀ ਦੇ ਲਗਦੇ ਤੇ ਫੇਰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੇਹਰੂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਨੈਤੀ ਮੰਚ ਤੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ-)

ਇਨੈਤੀ : ਕੀ ਗੱਲ ਸੀ-ਕਾਹਦਾ ਰੋਲਾ ਸੀ ?

ਕੇਹਰੂ : ਮਾਸੀ ਨੂੰ ਮੁੰਡੇ ਛੇੜਦੇ ਪਏ ਸਨ -

ਇਨੈਤੀ : ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗ਼ਰੀਬ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਕੇਹਰੂ : ਗ਼ਰੀਬ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਨਾਬਦਲ ਜਾਏ ?

ਇਨੈਤੀ : ਵਿਚਾਰੀ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰੀ ਏ ?

ਕੇਹਰੂ : ਤੈਨੂੰ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਬੜੀ ਹਮਦਰਦੀ ਏ।

ਇਨੈਤੀ : ਮੇਰੇ ਤੇ ਬੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ-ਇਹ ਤਾਂ ਤਕਦੀਰ ਨੇ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਮੋੜਾ ਖਾਧਾ, ਮੈਂ ਇਥੇ ਆ ਗਈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਪਤਾ ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਸੀ ਵਾਕੂਣ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ ਤੁਰਦੀ ਫਿਰਦੀ, ਤੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕੀ ਪਤਾ ਏ ?

ਕੇਹਰੂ : ਕਿਉਂ ਤੈਨੂੰ ਹਾਲੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਤਕਦੀਰ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਏ ?

ਇਨੈਤੀ : ਤੇਰਾ ਕਿਹੜਾ ਇਤਬਾਰ ਏ ? ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਆਈ ਹਾਂ ਕਿ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਾਂ - ਟਕਿਆਂ ਨਾਲ ਖਰੀਦੀ ਆਂ, ਅੱਕ ਗਿਆ ਤਾਂ ਟਕਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵੇਚ ਦੇਵੇਂਗਾ...।

ਕੇਹਰੂ : ਜੇ ਅਗੇ ਵੇਚਣੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਘਰ ਨਾ ਬਣਾਉਂਦਾ...ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸੌਂਹ ਨਾ ਖਾਂਦਾ...ਤੈਨੂੰ ਇਨੈਤੀ ਤੋਂ ਬੰਸੇ ਨਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਅਜ ਦਸ ਨੰਬਰੀਆ ਕੇਹਰੂ...ਵੈਲੀਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ... ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਕਹਿਰ...ਸਾਊ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਨਾ ਹੁੰਦਾ...ਤੈਨੂੰ ਟਕਿਆਂ ਨਾਲ ਖਰੀਦਿਆ ਜ਼ਰੂਰ

ਸੀ...ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਰਾਣੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ...ਰਖੇਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ।

(ਮਾਸੀ ਫਟੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।)

ਕੇਹਰੂ : ਮਾਸੀ ਕੀ ਹੋਇਆ ?

ਮਾਸੀ : ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਰਾਠ ਸਮਝਦਾ ਏ - ਲੁੱਚਾ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦਾ।

ਕੇਹਰੂ : ਹੋਇਆ ਕੀ ?

ਮਾਸੀ : ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਮਾਸੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚਾਦਰ ਪਾ ਲੈ, ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਚਾਦਰ ਪਾ ਲੈ - ਦੰਦੀਆਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਸ਼ਰਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਕੇਹਰੂ : ਕੌਣ ਸੀ ਮਾਸੀ ?

ਮਾਸੀ : ਲੈ ਮੈਂ ਨਾਂ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ - ਇਕੋ ਰੱਬ ਦੇ ਦੋ ਨਾਂ - ਇਕੋ ਰੱਬ ਦੇ ਦੋ ਨਾਂ।

(ਕਹਿੰਦੀ ਹੋਈ ਵਾਪਸ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਏ)

ਕੇਹਰੂ : (ਹੱਸ ਕੇ) ਕਮਲੀ ਏ ਵਿਚਾਰੀ।

ਇਨੈਤੀ : ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸਿਆਣੀ ਏ - ਉਹਦੀ ਹਰ ਇਕ ਗੱਲ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਏ।

ਕੇਹਰੂ : ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਤਾਂ ਕਮਲੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ - ਅਜ ਸਿਆਣਾ ਉਹੀ ਏ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕੱਢਦਾ ਏ ਤੇ ਅਗੇ ਚਲਦਾ ਬਣਦਾ ਏ - ਅੱਛਾ ਮੈਂ ਖੇਤ ਵਲ ਚਲਿਆ ਹਾਂ - ਦੀਪਾ ਉਡੀਕਦਾ ਹੋਣਾ ਏ - ਅਜ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੀ ਵਾਰੀ ਏ।

ਇਨੈਤੀ : ਰੋਟੀ ਲਈ ਘਰ ਹੀ ਆ ਜਾਣਾ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਲੱਗੀ।

ਕੇਹਰੂ : ਕਿਉਂ ? ਹੁਣ ਤਾਂ ਖੇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਟਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤੇਰੀ ਉਡੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਏ - ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਖੈਰ ਏ।

ਇਨੈਤੀ : ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਸਿੱਖੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ - ਭੱਤਾ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਾਂ ਤਾਂ ਬੁੜੀਆਂ ਬਾਰ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ।

ਕੇਹਰੂ : ਬੁੜੀਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਆਦਤ ਹੁੰਦੀ ਏ - ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੀ - ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਭੱਲਾ ?

ਇਨੈਤੀ : ਕੋਈ ਆਖੇਗੀ ਕੇਹਰੂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕੀ ਲੱਭਿਆ।

ਕੇਹਰੂ : ਤੂੰ ਆਖਿਆ ਕਰ ਕੇਹਰੂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਕਦੀਰ ਲੱਭੀ ਏ।

ਇਨੈਤੀ : ਕੋਈ ਆਖੇਗੀ ਮੁੱਲ ਦੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਏ ?

ਕੇਹਰੂ : ਮੁੱਲ ਵੀ ਤਾਂ ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ।
 ਇਨੈਤੀ : ਕੋਈ ਹਉਕਾ ਭਰਕੇ ਕਹੇਗੀ - ਹਾਏ - ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਮੁਫਤ ਹੀ ਕਬੂਲ
 ਲੈਂਦਾ ।
 ਕੇਹਰੂ : ਹੋਣੀ ਏ ਕੋਈ ਕਲਮੂੰਹੀਂ ।
 ਇਨੈਤੀ : ਕੋਈ ਆਖਦੀ ਯਾਰ ਨਾਲ ਉੱਧਲ ਕੇ ਆਈ ਏ ।
 ਕੇਹਰੂ : ਉੱਧਲਣਾ ਵੀ ਤਾਂ ਦਿਲ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਏਂ, ਜਣੀ ਖਣੀ ਕਿਉਂ
 ਨਹੀਂ ਉੱਧਲ ਜਾਂਦੀ ।
 ਇਨੈਤੀ : ਇਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕੇਹਰੂ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦੰਦਾਸਾ ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਹਿਰੋਂ
 ਲਿਆਂਦਾ ਏ, ਨਖਰੇਲੋਂ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਹੀ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ।
 ਕੇਹਰੂ : ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦੀ - ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਦੱਸ ਦੇਂਦਾ - ਹੱਟੀ ਵੀ ਦੱਸ
 ਦੇਂਦਾ ।
 ਇਨੈਤੀ : ਮੈਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਲੈਨੀ ਹਾਂ - ਪਰ ਜਦੋਂ
 ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ।
 ਕੇਹਰੂ : ਕੀ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ?
 ਇਨੈਤੀ : ਅਖੇ ਕੇਹਰੂ ਹੋਇਆ ਦਸ ਨੰਬਰੀਆ, ਦੋ ਦਿਨ ਰਖੇਗਾ ਅਤੇ ਰੇੜ੍ਹ
 ਦੇਵੇਗਾ—ਭਲਾ ਤੂੰ ਏਨਾ ਹੀ ਮਾੜਾ ਬੰਦਾ ਏਂ ।
 ਕੇਹਰੂ : ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਲਗਦਾ ਹਾਂ ?
 ਇਨੈਤੀ : ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਲਗਦਾ ਏਂ ।
 ਕੇਹਰੂ : ਹੋਰ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹਿਣ ਗੀਆਂ ?
 ਇਨੈਤੀ : ਅਖੇ ਕਿਵੇਂ ਮਟਕ ਮਟਕ ਕੇ ਤੁਰਦੀ ਏ - ਕੇਹਰੂ ਜਦੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਏਗਾ
 - ਫੇਰ ਰੋਏਗੀ । ਭਲਾ ਤੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਕਿਉਂ ਜਾਏਂਗਾ ।
 ਕੇਹਰੂ : ਆਹੋ ਮੈਂ ਜੇਲ੍ਹ ਕਿਉਂ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਇਥੇ ਕੈਦ ਥੋੜੀ ਏ ? ਬੰਦਾ ਇਕੋ
 ਵਕਤ ਇਕੋ ਕੈਦ ਭੁਗਤ ਸਕਦਾ ਏਂ ।
 ਇਨੈਤੀ : ਇਥੇ ਕਾਹਦੀ ਕੈਦ ਏ ?
 ਕੇਹਰੂ : ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਕੈਦੀ ਸਮਝਦੇ
 ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਦੀ ਤੂੰ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਆਈ ਏਂ ।
 ਇਨੈਤੀ : ਪਹਿਲੇ ਘਰ ਦੀ ਕੈਦ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ?
 ਕੇਹਰੂ : ਕਿਹੜਾ ਘਰ ? ਘਰ ਕਿਸੇ ਭੜੂਏ ਦਾ ਹੈ - ਕਿਹੜਾ ਸੀ - ਜਿਥੇ
 ਯਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹਿ ਗਏ ਉਥੇ ਹੀ ਘਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਦੁਨੀਆ ਕੰਬਦੀ
 ਸੀ - ਜਿਹੜੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਈਏ - ਲੋਕ ਆਖਣ ਰੱਬ ਖੈਰ
 ਕਰੇ - ਕਿਹਰੂ ਦਸ ਨੰਬਰੀਆ ਆਇਆ ਏ ?
 ਇਨੈਤੀ : ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ।

ਕੇਹਰੂ : ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਸਗੋਂ ਮੈਂ ਡਰ ਗਿਆ - ਕੈਲੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੌਦਾ ਸਿਰੇ ਤਾਂ ਹੀ ਚੜ੍ਹੇਗਾ ਜੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰੇਂ - ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਅਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ।

ਇਨੈਤੀ : ਕੀ ਹੋਇਆ ?

ਕੇਹਰੂ : ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਹਾਕਮ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਡਰਿਆਂ ਨਹੀਂ ਸਾਂ - ਉਸ ਦਿਨ ਤੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਥੜਕਦੇ ਸਨ - ਇਕ ਕਤਲ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਦਿਆਂ ਮੈਂ ਘਬਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸਾਂ - ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਤੇਰਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਨੋਂ ਕੰਬ ਰਿਹਾ ਸਾਂ - ਕੇਹਰੂ ਜਿਦ੍ਹੇ ਅਗੇ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਸਾਊ ਨਾ ਕਦੇ ਖਲੋਤਾ ਉਸ ਦਿਨ ਲੋਗਰੀ ਕੁੜੀ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ?

ਇਨੈਤੀ : ਜੇ ਮੈਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਤਾਂ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆਉਣਾ ਸੀ।

ਕੇਹਰੂ : ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵੀ ਅਸੂਲ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਇਨੈਤੀ : ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਸੂਲ ?

ਕੇਹਰੂ : ਇਨੈਤੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਸੂਲ ਹੀ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸਾਊ ਤਾਂ ਉਈਂ ਮੋਮ ਦੇ ਨੱਕ ਹੋ ਗਏ ਨੇ, ਜਿਧਰ ਮਰਜ਼ੀ ਕੋਈ ਮੋੜ ਲਏ।

ਇਨੈਤੀ : ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਤਾੜ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਬੰਦਾ ਮਰਦ ਏ, ਐਵੇਂ ਗੀਧੀ ਨਹੀਂ।

ਕੇਹਰੂ : ਕੈਲੇ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਦਸਿਆ ਹੋਣਾ ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਦਸ ਨੰਬਰੀਆਂ ਬਦਮਾਸ਼ ਹਾਂ ?

ਇਨੈਤੀ : ਦਸਿਆ ਸੀ।

ਕੇਹਰੂ : ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਡਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਿਆ ?

ਇਨੈਤੀ : ਮੈਂ ਅਗੇ ਕਿਹੜਾ ਪੰਘੂੜੇ ਝੂਟਦੀ ਆਈ ਸਾਂ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਦੱਸ ਤੂੰ ਵੈਲੀਆਂ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਕਿਉਂ ਫੜਿਆ ?

ਕੇਹਰੂ : ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਸ਼ਾਇਦ ਬਚਪਨ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋਣੈਂ।

ਇਨੈਤੀ : ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬਚਪਨ ?

ਕੇਹਰੂ : ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸੀ ਬੇਹੱਦ ਪਿਆਰ ਸੀ - ਪਰ ਮੇਰਾ ਪਿਉ ਉਹਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਸੀ - ਗੱਲ ਗੱਲ ਤੇ ਬੇਇਜ਼ਤ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਇਨੈਤੀ : ਕਿਉਂ ?

ਕੇਹਰੂ : ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ, ਐਵੇਂ ਉਹ ਅੱਖੜ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਰ ਗਈ, ਕੁਝ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਨਾ ਰਿਹਾ - ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਕਿਸੇ

ਨੂੰ ਭੰਨ ਤੋੜ, ਦੁੱਖ ਦੇ ਕੇ, ਰੁਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਏ।

ਇਨੈਤੀ : ਸਭ ਕੁਝ ?

ਕੇਹਰੂ : ਹੁਣ ਫਸਾਦ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ, ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਗਲਾ ਕੱਟ ਰਹੇ ਨੇ। ਜੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਕੇਹਰੂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਈਆਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਹੱਥ ਰੰਗੇ ਹੁੰਦੇ - ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਵੇਲਾ ਰੱਬ ਸਾਡੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਵੇ - ਸਗੋਂ ਹੁਣ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਢਾਣੀ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਬੂ ਰਖਦਾ ਹਾਂ।

ਇਨੈਤੀ : ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੇਹਰੂ ਕੋਲੋਂ ਇਹੋ ਉਮੀਦ ਸੀ।

(ਬਾਹਰੋਂ ਰੌਲਾ ਸੁਣਦਾ ਏ, ਮਾਸੀ ਫੇਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।)

ਕੇਹਰੂ : ਕੀ ਹੋਇਆ ਮਾਸੀ ?

ਮਾਸੀ : ਵਾਲੇਕਮੋਸਲਾਮ ਤੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਵਾਲੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜ ਪਏ ਨੇ - ਰੱਬ ਦੇ ਦੋ ਟੋਟੇ ਹੋ ਗਏ ਨੇ - ਅੱਧਾ ਵਾਲੇਕਮ ਸਲਾਮ ਨੇ ਸਾਂਭ ਲਿਆ- ਅੱਧਾ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਨੇ ਸਾਂਭ ਲਿਆ - ਰੱਬ ਵਿਚਾਰਾ ਕੀ ਕਰੇ - ਠੰਢਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਮਰੇ ?

(ਕੇਹਰੂ ਤੇ ਇਨੈਤੀ ਦੋਨੋਂ ਬਾਹਰ ਵਲ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ)

ਹਨ।)

(ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਲੰਘਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ।)

ਕੇਹਰੂ : ਪਰ ਇਨੈਤੀਏ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨੀਆਂ, ਉਹ ਇਕੋ ਗੱਲ ਰੱਟੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੇਰੀ ਬੰਸੋ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨੈਤੀ ਏ ?

ਇਨੈਤੀ : ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਇਨੈਤੀ ਏ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਫਸਾਦਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪੂਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਜਾਣਦਾ ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਫਸਾਦਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹਾਂ।

ਕੇਹਰੂ : ਪਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਗੇ ਕੌਣ ਖਲੋਵੇ, ਥਾਣੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਏ ਕਿ ਕੇਹਰੂ ਇਨੈਤੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਪ ਥਾਣੇ ਆਵੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਹੁੰ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਲੈਣ ਅਗੇ ਕਿਹੜਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਏ - ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਕਿ ਉਹ ਇਥੇ ਆਉਣ, ਅਸੀਂ ਨੱਸ ਚੱਲੀਏ ?

ਇਨੈਤੀ : ਪਰ ਥਾਣੇ ਜਾ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਮੰਨ ਹੀ ਜਾਣ।

ਕੇਹਰੂ : ਨਹੀਂ ਬੰਸੋ ਥਾਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ?

ਇਨੈਤੀ : ਐਵੇਂ ਜਿੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦੀ, ਮੈਂ ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦੇਨੀ ਆਂ।

ਕੇਹਰੂ : ਤੂੰ ਕੀ ਬਿਆਨ ਦੇਵੇਂਗੀ ?

ਇਨੈਤੀ : ਜੋ ਅਸਲੀਅਤ ਏ।

ਕੇਹਰੂ : ਅਸਲੀਅਤ ਕੀ ਏ ?

ਇਨੈਤੀ : ਅਸਲੀਅਤ ਇਹੀ ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੋਹਾਰਾਂ ਦੀ ਧੀ ਹਾਂ ਬਾਪ ਸੌਦਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੁਹਾਜੂ ਨਾਲ ਵਿਆਹੁਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਮੈਂ ਨੱਸ ਆਈ - ਪਰ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨੱਸੀ, ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਗੇ ਕੇਹਰੂ ਕੋਲ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਹੀ ਮੇਰਾ ਘਰ ਏ।

ਕੇਹਰੂ : ਤੇ ਕੀ ਉਹ ਮੰਨ ਜਾਣਗੇ ? ਨਹੀਂ, ਉਹ ਇਹ ਨਾ ਕਹਿਣਗੇ ਤੇਰਾ ਘਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਏ ?

ਇਨੈਤੀ : ਐਵੇਂ ਕਹਿਣਗੇ ? ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਾਂਗੀ ਕਿ ਔਰਤ ਦੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਦੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਚਲਦੀਆਂ ਆਈਆਂ ਨੇ - ਇਕ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ - ਇਕ ਖਾਵੰਦ ਦੇ ਘਰ ਦੀ - ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਮੈਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਨੈਤੀ ਸਾਂ - ਖਾਵੰਦ ਦੇ ਘਰ ਮੈਂ ਬੰਸੋ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁਛਾਂਗੀ ਜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲੈ ਵੀ ਜਾਉਗੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਕਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰੋਗੇ ? ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣਗੇ ਉਹ ?

ਕੇਹਰੂ : ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਲੋੜ ਏ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ - ਉਹ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ ਹੁੰਦੇ - ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਕਹਿ ਦੇਨਾਂ ਆਂ ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਉਹ ਲੈ ਗਏ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਪਛਤਾਉਣਗੀਆਂ ਏਸ ਘੜੀ ਨੂੰ - ਇਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਆਫ਼ਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ - ਤੂੰ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਖ਼ਿਦਮਤਗਾਰ ਬਣਾਇਆ - ਹੁਣ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਫੇਰ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਆਫ਼ਤ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਇਨੈਤੀ : ਨਹੀਂ ਕੇਹਰੂਆ ਤੂੰ ਆਫ਼ਤ ਨਹੀਂ ਬਣੇਂਗਾ - ਖ਼ਿਦਮਤਗਾਰ ਹੀ ਰਹੇਂਗਾ ਮੁਲਕ ਤੇ ਜਗੀਰਾਂ ਲੋਕ ਵੰਡਦੇ ਆਏ ਨੇ - ਲਗੇ ਦਿਲ ਅਜ ਤਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਵੰਡ ਸਕਿਆ - ਤੂੰ ਖ਼ਿਦਮਤਗਾਰ ਹੀ ਰਹੇਂਗਾ - ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੁਲਕ ਦਾ।

ਕੇਹਰੂ : ਕਿਹੜੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ? ਜਿਥੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ ਇਸ ਲਈ ਪੈਰਾਂ ਥੱਲੇ ਲਿਤਾੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਅੱਲ੍ਹਾ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਐਸੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ।

(ਕੇਹਰੂ ਤੇ ਇਨੈਤੀ ਗੰਭੀਰ ਨੇ।)

(ਬਾਹਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ - ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਸਿਪਾਹੀ ਆ ਰਹੇ ਨੇ -
ਮਾਸੀ ਆਉਂਦੀ ਏ।)

ਮਾਸੀ : ਸਿਪਾਹੀ ਆਏ ਨੇ - ਅਗੇ ਵੀ ਆਏ ਸੀ - ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਨੈਤੀ ਨੂੰ
ਲਿਜਾਣਾ ਏਂ - ਕੇਹਰੂ ਉਹਦਾ ਕੀ ਲੱਗਦਾ ਏ - ਇਨੈਤੀ -
ਵਾਲੇਕਮ ਸਲਾਮ -ਕੇਹਰੂ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

ਕੇਹਰੂ : ਮੈਂ ਵੇਖਦਾ ਆਂ, ਕਿਹੜਾ ਏ ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ।

ਇਨੈਤੀ : ਨਹੀਂ ਕੇਹਰਿਆ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਕਸਮ - ਤੂੰ ਕਦਮ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਚੁਕੋਂਗਾ-
ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗੀ - ਪਰ ਮੁੜ ਆਵਾਂਗੀ - ਇਸੇ ਘਰ ਵਿਚ - ਤੂੰ ਮੇਰੀ
ਉਡੀਕ ਕਰੀਂ।

ਕੇਹਰੂ : ਉਡੀਕ ਕਰਾਂ, ਪਰ ਕਿਸ ਆਸਰੇ ?

ਇਨੈਤੀ : ਉਹਨਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ, ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ
ਆਸਰੇ, ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਆਸਰੇ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀਆਂ
ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਨੇ।

(ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਏ।)

ਮਾਸੀ : ਵਾਲੇਕਮ ਸਲਾਮ - ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ - ਇਕੋ ਰੱਬ ਦੇ ਦੋ ਨਾਂ,
ਰੱਬ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਦੋ ਟੋਟੇ। ਰੱਬ ਵਿਚਾਰਾ ਕੀ ਕਰੇ -ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪੀ
ਮਰੇ।

ਕੇਹਰੂ : ਨਹੀਂ ਮਾਸੀ - ਬੰਸੋ ਤੇ ਇਨੈਤੀ ਇਕੋ ਕੁੜੀ ਦੇ ਦੋ ਨਾਂ - ਕੁੜੀ ਦੇ
ਹੋ ਗਏ ਦੋ ਟੋਟੇ। ਕੇਹਰੂ ਵਿਚਾਰਾ ਕੀ ਕਰੇ, ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਮਰੇ।

(ਪਰਦਾ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ।)